

Den omdiskuterte Jesus



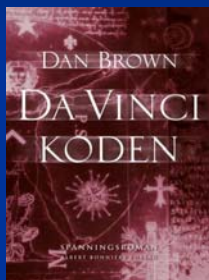
v/STEFAN GUSTAVSSON (MhG)

"Uansett hva mennesker måtte tenke eller mene om ham, så har Jesus fra Nasaret vært den dominerende skikkelsen i vår vestlige kulturhistorie gjennom nesten tjuv århundrer. Hvis det hadde vært mulig ved hjelp av en slags "supermagnet" å ta bort fra historien hver eneste bit av metall som bærer spor av hans navn, hva ville da vært igjen? Flertallet av menneskeheten bruker hans fødsel for å datere kalenderen, millioner bruker hans navn når de banner og millioner av mennesker bruker hans navn når de ber."

Jaroslav Pelikan, *Jesus Through the Centuries: His Place in the History of Culture*



Da Vinci-koden



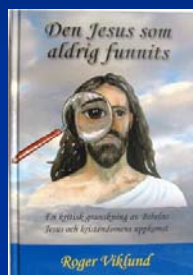
Dan Brown

Hva skjedde på veien til Damaskus?



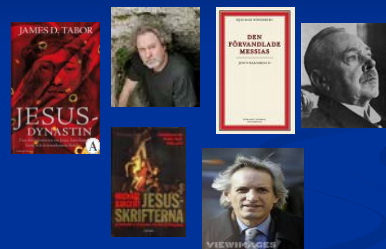
Lena Einhorn

Den Jesus som aldri har eksistert?



Roger Viklund

De siste Jesus-teoriene



Jonas Gardell *Om Jesus*



Hvordan oppnår vi kontakt?



?



30-t

2009

Er historien tilgjengelig?

Vi har tilgang til historien gjennom de spor som finnes og som vi kan undersøke i dag!

Science eller science fiction? (- forskning eller fantasi?)

- Spørsmålet er ikke om en teori er mulig
- Spørsmålet er ikke om en teori er troverdig
- Spørsmålet er om en teori er sann i lys av fakta

Har Jesus eksistert?

- Den kristne kirken finnes- *Hvorfor?*
- Alle spor peker mot Jesus fra Nasaret
- For å kunne benekte Jesus, må vi
 - først *se bort fra* alt historisk materiale
 - deretter må vi *skape en alternativ forklaring* på kirkens framvekst, uten historisk bakgrunnsmateriale

Kilder om Jesus

1. Det nye Testamentet

- Evangeliene: Matteus, Markus, Lukas, Johannes (60-90 e kr)
- Andre skrifter i NT

2. Jødiske kilder

- Flavius Josefus (37-100 e Kr: *Antiquitates* 18.3.3: 20.9.1.)
- Talmud (200-500 e Kr: Babyloniska Talmud, *Sanhedrin* 43a, 67a, 107b)

3. Romerske kilder

- Tacitus (ca 115 e Kr: *Annales* 15.44)
- Plinius d.y. (ca 110 e Kr: *Epistulae* 10)
- Suetonius (ca 120 e Kr: *Claudius* 25: Nero 16)

4. Andre kilder

- Mara Ben Serapion (brevveksling mellom far og sønn, 100 e Kr?), Thallus (historiker, 50-60 e Kr? sitert hos Julius Africanus, 180-250 e kr), Phlegon (f. ca 80 e kr, sitert hos Origenes), Lukianos fra Samosata (gresk forfatter og satiriker), Celsus (gresk kristendomskritiker, kjent gjennom Origenes)

Tacitus (Annales 15:44), år 115
- anerkjent romersk historieskriver

- Keiser Nero "utpekte en gruppe personer som skyldige... noen som folket kalte kristne. Kristus, opphavsmannen til navnet, hadde blitt drept under Tiberius' regjeringstid grunnet en dom av prokuratoren Pontius Pilatus."

Har vi lite kildemateriale?

Jesus har "glippet unna de samtidige historikernes penner"
(Einhorn, s. 10)

Hvordan skal man kunne forklare at noe så gjennomgripende ikke har etterlatt noen nevneverdige avtrykk utenom evangeliene...?
(K G Hammar DN 3 september 2006)

Bevarte skrifter (1)

- Twelve Caesars (120 e kr)

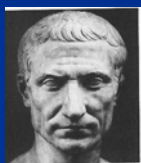
Delvis bevarte skrifter (3)

- De Viris Illustribus
- Peri ton par' Hellenai paidion
- Peri Blasphemion

Skrifter som har gått tapt(14)

- Lives of Famous Whores
- Royal Biographies
- Roma ("On Rome"), in four parts:
- Roman Manners & Customs
- The Roman Year
- The Roman Festivals
- Roman Dress
- Offices of State
- On Cicero's Republic
- Physical Defects of Mankind
- Methods of Reckoning Time
- An Essay on Martine
- Grammatical Problems
- Critical Signs Used in Books

Suetonius
ca 71 - ca 135 e kr



Romerske historieskrivere

- **Titus Livius** [Livy] , 59 f kr - 17 e kr, romersk historiker, forfatter: "History of Rome from its foundation "



- **Velleius Paterculus**, (20 f kr - 30 e kr): romersk offiser og historiker: "Roman history "



- **Publius Cornelius Tacitus**, 56 e kr - 117 e kr), romersk historiker, medlem av senatet: "Annaler"



N T Wright

"one of the world's leading scholars on the New Testament"

SPØRSMÅL: Hvordan vet vi at Jesus har eksistert?

Det er vanskelig å vite hvor man skal begynne, fordi bevisene på Jesus er så overveldende at jeg som historiker vil påstå at vi omtrent har like mange gode beviser for Jesus som for hvilken som helst annen person fra den antikken verden ... bevisene stemmer godt overens med hva vi vet om jødedommen i denne perioden ... at jeg tror knapt det finnes noen historiker i dag - jeg kjenner ikke til noen - som tviler på at Jesus har eksistert ... Det fremstår med all ønskelig tydelighet at Jesus faktisk er en svært, svært veldokumentert skikkelse i historien. Derfor tror jeg at vi kan forlate det spørsmålet.

[Ur boken "There is a God" av Anthony Flew]

Hvordan vet vi noe om Sokrates?

1. **Aristofanes** (423 f kr): samtiden

- komedieforfatter: skriver under Sokrates levetid



2. **Platon** (428 - 349): 0-50 år etter Sokrates

- lærling under Sokrates siste åtte år



3. **Xenofon** (428 - 350 f kr): 40 år etter Sokrates

- Sokrates venn; skrev tre bøker om ham



4. **Aristoteles** (384 - 322 f kr): 50-60 år etter Sokrates

- Platons lærling



Er evangeliene historiske kilder?

... evangeliene, som jo i sin form er trosdokumenter. Dermed vitner de først og fremst om den tro som fantes i de første kristne forsamlingene, ikke om den historiske Jesus.
(K G Hammar, DN 3/9 2006)

Spørsmålet om **sjanger** er avgjørende

Det er mange som har forsøkt å gi en fremstilling av det som har skjedd blant oss, slik vi har fått det overlevert av dem som helt fra først av var øyenvitner og Ordets tjenere. Nå har jeg gått nøye gjennom alt fra begynnelsen av og har besluttet at jeg vil skrive det ned for deg i sammenheng, ærede Teofilus, for at du skal forstå hvor pålitelig det er, det du har blitt undervist i. Luk 1:1-4



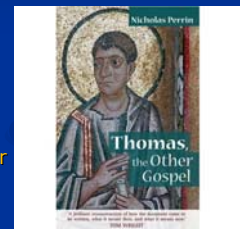
"the identification of the Gospel genre as a type of Greco-Roman biography has now become the consensus among New Testament scholars."

Har evangeliene **tidsmessig** kontakt med Jesus?

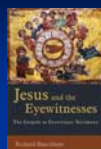
- Jesu offentlige virksomhet: 27-30 e kr **ELLER** 30-33 e kr
- NTs evangelier: 60-90 e kr
- De gnostiske evangeliene: 150-350 e kr

Thomasevangeliet

- Det første evangeliet?
- Nicholas Perrin
 - Viser at Thomas-evangeliet kjenner til *Diatessaron*, av Tatianus, skrevet 170 e kr



Har evangeliene **personlig** kontakt med Jesus?



Markus = Peters fortelling

1. Papias (115 e kr) oppgir Peter som kilde
2. Peters første & siste lærling som navngis = **Inclusio**, se 3:16 & 16:7
3. Peters navn vanligere hos Markus

Evangeliene er

- historiske kilder om Jesus
 - sjanger: biografi
- tidsmessig nært Jesus
 - 30 år, eventuelt mindre
- personlig nær Jesus
 - øyenvitner, nære venner

Sluttpoeng: Kontakt med Jesus mulig

Dorothy Sayers (1893-1957)



De som drepte Kristus anklaget ham aldri - vi skal gi dem den rettfærdighet - for å være en tørrpinn. Tvert i mot; de mente at han var alt for dynamisk til at det var trygt. Det har vært de senere generasjoner som har svøpt inn hans oppskakende personlighet og omgitt ham med en atmosfære av kjedsomhet. Vi har svært effektivt klippet klørne av løven fra Judea, gitt ham stempelet "ydmyk og mild" og anbefalt ham som et passende husdyr for sokneprester og fromme gamle damer.

For de som kjente ham, derimot, framstod han minst av alt som en utvannet person. De protesterte mot ham som revolusjonær. Han viste omsorg for de ulykkelige, var tålmodig mot de ærlig søkende og ydmyk ovenfor Himmelen. Men, han forulempet kirkens respekterte menn ved å kalle dem hyklere; han kalte kong Herodes for "den reven"; han gikk på fest i tvilsomt selskap og ble betraktet som en fråtser og drunker, en venn av "tollere og syndere"; han krenket opprørte selgere og kastet dem ut av Tempelet sammen med eiendelene deres; han durte frem som en dampmaskin i et respektert og høyt aktet regelverk; han helbredet sykdommer med alle tilgjengelige midler, sjokkerende ubekymret over andres svinerflokker og andre eiendeler; han viste ingen sømmelig respekt for rikdom eller sosiale posisjoner; når han ble konfrontert med spørsmål som skulle sette ham på plass, så svarte han med en selvmotsigende humor som krenket de alvorstunge, og han kontret med å stille ubehagelig prøvende spørsmål som ikke kunne besvares med ferdige formularer.

Han var minst av alt en kjedelig person i sin menneskelige levetid, og om han var Gud, kan det ikke finnes noe kjedelig hos Gud heller. Han hadde "en daglig skjønnhet som gjorde oss stygge", og myndighetene mente at den orden som rådet ville være sikrere uten ham. Så de kvittet seg med Gud for å få fred og ro.